

szeretet hangján mutatta be új keletű Petőfi-fordításait (*Falu végén kurta kocsmá, Respublica, A kutydák dala, A farkasok dala* stb.). Ezek a „kései hajók” — sajnos — kötetbe már nem sorakozhattak fel; folyóiratok (Viața Românească, Steaua, Cronica Sătmăreană stb.) lapjain tanúskodtak a román—magyar művelődési kapcsolatok egyik legönzettelenebb modern képviselőjének nemes erőfeszítéseiről.

Fordítási módszerére jellemző, hogy addig sosem volt kíváncsi a szóban forgó versek esetleg már korábban elkészült és közzétett román tolmácsolásaira (Șt. O. Iosif, O. Goga, M. Beniuc, E. Jebeleanu átlüktetéseire), míg a maga eredeti eszközeivel s eljárásaival meg nem valósította, véglegesítette saját művét. Fogyatékos magyar nyelvtudását csodálatra méltó versintuíciónál pótolta, s ez átsegítette a legnehezebb, olykor áthidalhatatlannak látszó tartalmi avagy formai nehézségeken, buktatókon. Sosem fűtötték anyagi avagy pillanatnyi politikai ambíciók, nemesebb eszmék vezették: két egymásra utalt nép szellemi közeledésének a gondolata s az igazi művészet határtalan tisztelete, szeretete.

PÉTERFY ÁDÁM

Portré Veronica Porumbacu román költőnőről és műfordítóról

Kezdő műfordító létemre, a múlt év végén abban a szerencsében részesültem, hogy a Magyar Írók Szövetségének ösztöndíjasaként harminc napot tölthettem Romániában.

Számomra rendkívül hasznos volt az út, s olyan jól sikerült, mintha valaki előre megírta volna „forgatókönyvét”. Nagyon sok érdekes emberrel találkoztam, költőkkel, írókkal, műfordítókkal — románokkal, magyarokkal vegyesen.

Egyik legrokonszenvesebb új ismerősöm Veronica Porumbacu román költőnő, a magyar líra szakavatott tolmácsolója, akit a télelő egyik ködös-borongós délutánján kerestem föl Bukarestben, a Bölcsészkartól néhány percnyre levő otthonában.

Keveset tudtam róla, mindössze annyit, hogy jónevű írónő, és sokat fordított József Attilától, Vörösmartytól és másoktól. Becsöngettem. Alacsony termetű, kedves arcú nő nyitott ajtót, majd miután letettem kabátom, betessékelt. Azon otthonok egyike volt, ahol jólesik körülnézni az embernek, s az idegen is azonnal és önkéntelenül jól érzi magát. Ugyanaz a keresetlen közvetlenség és mélyről jövő kedvesség áradt belőle, mint lakójából. Leültetett, majd kávéval kínálta. A beszélgetés nehezen indult, mivel látogatásomnak, azon kívül, hogy egyik regénye újonnan megjelent magyar fordításának tiszteletpéldányát átadtam neki, nem volt különösebb célja. Tőviről hegyire kifaggatott, mi járóban vagyok Bukarestben, mivel foglalkozom. Közben papírt, ceruzát kerített, s beszélgetés közben néhány határozott vonallal jól sikerült portrét kanyarított szerény személyemről, bocsánatkérően hozzátéve, hogy ilyen módon éli ki képzőművész hajlamait.

Aztán én kezdtem kérdezősködni. Hogyan és kitől tanult meg magyarul, mikor kezdett el fordítani és kit fordított először irodalmunkból. Elmondta, hogy ősei moldvai származásúak, ő azonban már Bukarestben született. Magyar szót nemigen hallott maga körül. A magyar irodalomra, ezen belül József Attilára Eugen Jebeleanu hívta fel figyelmét, elsősorban fordításaival, közvetlenül a háború befejezése után. Magyarul saját erejéből, nyelvtankönyvből és szótárból tanult meg. Mondatnak első csiszolója pedig egy korondi székely lány volt. Sokat küszködött József Attila román megszólaltatásával, egyébként mindig a kiszemelt költő legnehezebbnek tetsző versével kezdte, József Attila esetében a „Születésnapomra” cíművel.

Fáradozásait azonban siker koronázta, a kötet három kiadásban is megjelent a bukaresti Ifjúsági Könyvkiadónál. József Attila után, érdekes módon, Vörösmartyhoz pártolt, és — többek között — ő készítette el a Csongor és Tünde román fordítását. Majd ismét XX. századi költők következtek, Tóth Árpád és Kosztolányi Dezső. Az utóbbi Hajnali részegség című költeményének román megfelelője — ez tűnt a legkeményebb diónak — olyan kitűnően sikerült, hogy hozzáértéséről és szigorú ítéleteiről közismert nagy irodalomtörténészünk, a stilisztika nemzetközi hírű szakértője, néhai Gáldi László szerint Veronica Porumbacu a magyar költészet egyik leggondosabb román tolmácsolója. 1972-ben jelentek meg Weöres Sándor-fordításai, amelyeket a kritika nagy elismeréssel fogadott, s körülbelül találkozásunk időpontjában került a könyvesboltokba Radnóti-válogatása, Legszebb versek címmel, az Albatros Kiadó gondozásában.

Beszélgetésünk hosszúra nyúlt, búcsúznom kellett. A kijáratnál még megnyerő modorában lelkekre kötötte, hogy ha netalán irodalmi vagy egyéb művészi ambícióim lennének, igyekezzem, mert igen nehéz a határvonalat meghúzni a fiatal tehetség és ígéret s a kisiklott, kiégett „szellemi hajótörött” között, különösen ha az ember 35 tavaszt már megért. Elbúcsúztunk, majd kiléptem a téli estébe. Arra gondoltam, hogy a magyar—román irodalmi kapcsolatok ápolása és elmélyítése ügyének mindkét részről nagyon sok Veronica Porumbacura lenne szüksége.

KÁLMÁN BÉLA

SZOVJETUNIÓ

Magyar irodalom ukránul

Az előzmények rövid, jelzésszerű ismertetése nélkül nehezen találnánk hiteles magyarázatot a magyar irodalmi művek ukrán fordításának esetlegességeire, vagy a látszólag véletlenszerű kapcsolódások mögött is ott érezhető történelmi és kulturális meghatározottságokra. A történelmi helyzet sajátsága közismert: az ukránság egy része — az összlétszámot tekintve csekély töredék — egy államalakulatban élt a magyarsággal. Tehát az a tény, hogy a kárpátukránok közvetlenül is befolyásolhatták a két nép közötti kulturális cserét, vélhetnénk, egyenletes ritmusúvá, eleve szükségszerűvé tette a népek és kultúrák közeledését. Hogy ez felismert szükségszerűség volt, különösen meggyőző példákkal bizonyította Váradi-Sternberg János, ungvári történészprofesszor. Tőle tudjuk, kötetben foglalta össze kutatásainak eredményét, hogy Ivan Franko, Sevcsenko mellett a legismertebb ukrán író tanulmányt ír a magyarok ősmondájáról, s az Anonymus-gesta motívumait felhasználva, *Álmos* címmel elbeszélő költeményt. Viszont példákkal sem kell bizonyítani, hogy valamikor a nacionalista indulatok — bármelyik fél részéről is — mennyire megzavarták ezeket az egymáshoz közelítő, kezdetben tétova mozdulatokat.

Nem mentséggként mondom, inkább óhajként, buzdításként: nem áll rendelkezésünkre a magyar irodalom ukrán fordításainak bibliográfiája, mint például a szlovák fordítások esetében. De ahhoz, hogy megközelítőleg objektív képet alkothassunk, elegendő résztanulmány, információ áll rendelkezésünkre. Köszönhető mindez a már fentebb említett Váradi-Sternberg János szívós kutatómunkájának, Jurij Skrobinec, a kiváló műfordító filológiai búvárkodásának, vagy a Vseszvit (az ukrán világiro-